

НАЛЕЖНА ПЕРЕВІРКА КЛІЄНТІВ ЯК ПЕРЕДУМОВА ЕФЕКТИВНОГО ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ

Як свідчить досвід розвинених держав, дієвим методом боротьби з фінансуванням терористичної діяльності, незаконною торгівлею зброєю, злочинною діяльністю є організація ефективної системи фінансового моніторингу, яка дає змогу підвищити рівень фінансової безпеки країни. У науковій літературі фінмоніторинг тлумачать із позиції регулюючої функції та інструменту запобігання злочинам у сфері фінансів, тобто його розглядають як засіб контролю й елемент ефективної боротьби зі злочинною фінансовою діяльністю. Законом України від 06.12.2019 № 361-ІХ «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, отриманих злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» визначено, що фінансовий моніторинг є сукупністю заходів, які вживаються суб'єктами фінансового моніторингу у сфері запобігання та протидії, що включають проведення державного фінансового моніторингу та первинного фінансового моніторингу [1].

Довготривала політична й соціально-економічна криза в Україні, яка сьогодні супроводжується військовими діями, зростанням тіньового сектору і значним рівнем корупції, вимагає посилення державного нагляду то контролю за незаконними фінансовими операціями та прийняттям рішучих заходів у боротьбі з легалізації злочинних доходів, тобто підвищення ефективності фінансового моніторингу.

Законодавство передбачає, що СПФМ зобов'язані спрямовувати до ДСФМ повідомлення про фінансові операції, які згідно з нормативно-правовими актами підлягають обов'язковий фінмоніторинг або які містять імовірність легалізації злочинних коштів чи спрямування ресурсів на ведення терористичної діяльності. Як засвідчують дані, наведені на рис. 1, за 2020-2021 роки ДСФМУ отримала майже вдвічі меншу кількість звернень щодо сумнівних фінансових операцій порівняно з 2019 роком. Таке скорочення обсягу надісланих повідомлень пов'язане з ухваленням нової редакції базового закону, згідно з якою було зменшено кількість критеріїв до операцій, за якими необхідно проводити фінансовий моніторинг.

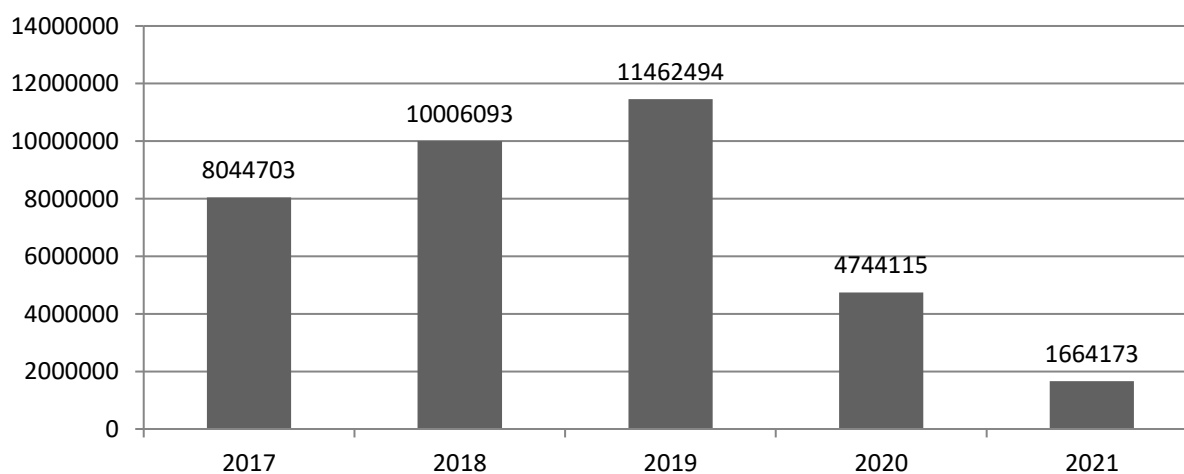

Рис. 1 Динаміка інформування СПФМ про фінансові операції протягом 2017-2021 рр.
Джерело: побудовано за даними [2].

Оперативному виявленню підозрілих фінансових операцій сприяє проведення належної перевірки клієнтів («customer due diligence»), що охоплює наступний комплекс заходів:

1. Ідентифікацію та верифікацію клієнта;
2. Встановлення кінцевого бенефіціарного власника (КБВ) клієнта. При цьому, СПФМ заборонено покладатися виключно на дані з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань. Відтак, СПФМ зобов'язаний здійснити всі належні заходи щодо встановлення КБВ;
3. Встановлення мети та характеру майбутніх ділових відносин або проведення фінансової операції;
4. Проведення на постійній основі моніторингу ділових відносин та фінансових операцій клієнта, що здійснюються у процесі таких відносин, щодо відповідності таких фінансових операцій наявній у СПФМ інформації про клієнта, його діяльність та ризик (у тому числі, в разі необхідності, про джерело коштів, пов'язаних з фінансовими операціями);
5. Забезпечення актуальності отриманих та існуючих документів, даних та інформації про клієнта.

Залежно від ступеня ризику СПФМ може застосовувати спрощені заходи належної перевірки (simplified due diligence) – у випадку низького ризику, що може передбачати зменшення частоти та обсягу дій з моніторингу ділових відносин та збору додаткової інформації щодо ділових відносин; або посилені заходи (enhanced due diligence) – при високому ризику.

В сучасних умовах актуальною є можливість СПФМ здійснювати процедуру належної перевірки клієнтів шляхом їх віддаленої верифікації за допомогою BankID (який поки доступний обмеженому колу банків), відеоверифікації, верифікації за допомогою кваліфікованого електронного підпису; шерінг е-паспорта шляхом інтеграції з ДІЯ та за допомогою спрощених моделей. Зокрема, у 2021 році кількість успішних ідентифікацій через систему BankID Національного банку України зросла в чотири рази.

Крім цього, оновлений Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» [1] містить нововведення, які стосуються проведення операцій з віртуальними активами. При проведенні фінансової операції з віртуальними активами на суму, що дорівнює або перевищує 30 000 гривень повинна здійснюватися їх належна перевірка. Варто відмітити, що нині криптовалюта є унікальною передумовою трансформації технологій у давно наявних фінансових системах, тому вирішення питання законодавчого регулювання її обігу сприятиме підвищенню ефективності фінансового моніторингу, зменшуючи частку тіншової економіки, що пов'язана з інвестиціями у віртуальні активи громадян та підприємств, та забезпечить можливість надання учасникам ринку віртуальних активів безпечних та якісних послуг.

Таким чином, здійснення належної перевірки своїх клієнтів суб'єктами первинного фінансового моніторингу є важливим та необхідним аспектом для проведення ефективного фінансового моніторингу, оскільки це дає змогу виявити потенційні ризики для СПФМ бути використаними з метою легалізації коштів, одержаних злочинним шляхом, та фінансування тероризму та вжити відповідні заходи для запобігання настанню таких ризиків.

Ще одним інструмент управління фінансовою безпекою та метод протидії шахрайству, ефективним механізмом первинного моніторингу є форензік-аудит [3].

Нові технології мають потенціал швидше, дешевше та ефективніше протидіяти відмиванню коштів та фінансуванню тероризму, тому інноваційні навички, методи та процеси, а також новітні способи використання усталених технологічних процесів можуть допомогти регуляторам, наглядовим та регульованим структурам подолати багато з актуальних проблем з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму.

Список використаних джерел

1. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України від 06.12.2019 р. № 361-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text>.

2. Інфографіка за 2021 рік. Офіційний сайт Державної служби фінансового моніторингу України. URL: <https://fiu.gov.ua>.

3. Єгоричева С.Б., Карпенко Є.А., Вовченко О.С. Форензик аудит як інструмент управління фінансової безпекою та метод протидії шахрайству у банках України Збірник наукових праць XIV Міжнародної науково-практичної конференції «Академічна й університетська наука: результати та перспективи», 09 грудня 2021 року – Полтава: Полтавська політехніка 2021. – 374 с С.19-23

УДК 657

Петровська А.В., магістрант; Подолянчук О.А., к.е.н., доцент
Вінницький національний аграрний університет (м. Вінниця, Україна)

ОБЛІК РОЗРАХУНКІВ З КОНТРАГЕНТАМИ

У процесі фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання постійно виникає потреба в проведенні розрахунків із контрагентами, що містять у собі значні економічні ризики. Здатність підприємства здійснювати всі свої зобов'язання відносно до контрагентів у повному обсязі є запорукою створення довірчих та працездатних партнерських взаємовідносин з ними. Відображення інформації щодо розрахунків у звітності дає змогу визначити ступінь ліквідності підприємства на звітну дату, показники платоспроможності, ступінь ефективності кредитної політики, здійснюваної підприємством, показники фінансової стійкості підприємств, що характеризують незалежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування [4, с. 21].

Відносини між підприємствами, організаціями й установами, а також між ними і населенням, що зумовлені дією ринку, мають характер грошових розрахунків. Ці відносини ґрунтуються на використанні грошей у їхніх функціях – коштів обігу і коштів платежу. При цьому підприємство водночас є постачальником для одних і покупцем для інших [1, с. 243]. Тому, основою розрахунків з контрагентами є система відносин з покупцями та замовниками, постачальниками та підрядниками, а також іншими приватними особами, власниками та державними органами.

Організація обліку розрахунків з контрагентами включає: вибір форми розрахунків; розробку картотек контрагентів; установа порядку первинного обліку розрахункових операцій та оперативного контролю за станом розрахунків з контрагентами; вибір методики та техніки ведення синтетичного та аналітичного обліку розрахунків із покупцями та замовниками і кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги [2, с. 61].

Для обліку розрахунків з контрагентами за товари, роботи і послуги передбачені рахунки: 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками», 37 «Розрахунки з іншими дебіторами», 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками», 68 «Розрахунки за іншими операціями»; для обліку розрахунків з державними органами за податками і зборами – 64 «Розрахунки за податками і платежами»; для обліку розрахунків з працівниками підприємства за розрахунками по заробітній платі – 66 «Розрахунки за виплатами працівникам»; для обліку розрахунків з власниками – 67 «Розрахунки з учасниками» [3].

Таким чином, розрахунки з контрагентами в системі обліку визначають виникнення різних об'єктів. Це призводить до висновку, що основою своєчасності здійснення розрахунків з контрагентами є вчасне формування якісної інформації щодо розрахунків, що є можливим за умови організації належного обліку.